

SKLOP 2

Pozdravljeni mladi tekmovalci.

Odgovore na vprašanja Kviza o naravi in človeku boste našli med brskanjem spletne strani www.park-goricko.org, v nadaljevanju navedenih spletnih povezav ter literature v vaši knjižnici.

Pri nalogah so zapisani kriteriji za pridobivanje točk. V Sklopu 2 lahko zberete največ 30 točk.

Odgovore oddajte do vključno 16. marca 2018.

Želimo vam čim več zabave in novih izkušenj pri kvizu!

Navodilo za izpolnjevanje vprašalnika:

- zatem, ko ste vprašalnik odprli, ga shranite na računalnik pod imenom **Odgovori sklop x** (številka sklopa 1, 2 ali 3) in **ime ekipe**,
- najprej izpolnite okvirček s podatki o ekipi,
- odgovore v celih stavkih zapisujte v elektronsko obliko vprašalnika,
- izpolnjen dokument pošljite na naslov natasa.morsic@goricko.info,
- pozorni bodite, da odgovore pošljete iz elektronskega naslova, ki ste ga za vašo ekipo navedli v prijavnici.

IME EKIPE	
ŠOLA	
MENTOR	

Literatura in spletni viri, s katero si lahko pomagate pri reševanju nalog:

Kuštor, V., 2016. Krajinski park Goričko živi z naravo. Grad, Javni zavod Krajinski park Goričko

<https://www.gozd-les.com/>

<http://www.natura2000.si>

<http://www.park-goricko>

<http://www.naravovarstveni-atlas.si>

dr. Dušan Krnel, Gozdovi so naša pljuča, ([VIR](#))

Zavod za gozdove Slovenije, Zgibanka Skrbno z gozdom ([VIR](#))

Register nesnovne kulturne dediščine ([VIR](#))

VPRAŠANJA

Gozd in človek. Hiter način življenja sodobnega človeka se vse bolj oddaljuje od narave, katere del je tudi gozd. Kljub temu smo vsi še vedno neločljivo povezani z gozdom. Gozd nam daje kurivo, gradbeni material, hrano, prostor za rekreacijo, sprostitev in oddih. Tudi tisti, ki še nikoli niso bili v gozdu, so neposredno odvisni od njega, saj je gozd pri proizvodnji kisika enako pomemben kot oceani.

1. Gozdovi v Krajinškem parku Goričko.

V spodnjem besedilu manjka 8 pojmov. Spodaj naštetje pojme pravilno razvrstite v besedilo.

/4

Gozdarstvo na Goričkem je vzporedna, a manj pomembna gospodarska dejavnost, saj je uspevanje gozda slabše. Poleg manj ugodnih razmer za rast, je k temu v preteklosti prispeval tudi človek s tradicionalnim steljarjenjem, izsekavanjem in spreminjanjem naravne drevesne sestave. Gozd pokriva 45% površine parka, pri čemer se površina povečuje. Povprečna lesna zaloga v goričkih gozdovih je 261 m³/ha in je pod slovenskim povprečjem (277 m³/ha). Med drevesnimi vrstami prevladuje rdeči bor (*Pinus sylvestris*), sledijo mu bukeve (*Fagus sylvatica*), hrast (*Quercus petraea*) in navadni gaber (*Carpinus betulus*). Po lastnini prevladujejo zasebni gozdovi, ki jih je več kot 75%. Zaradi povprečne gozdne posesti, ki je manjša kot 1 ha ter zaradi velikega števila drobnih parcel, je gospodarska izkoriščenost zasebnih gozdov v zadnjih desetletjih slabša. Boljše je gospodarjenje v državnih gozdovih, s katerimi od junija 2016 naprej upravlja državno podjetje SiDG. Posebnost vzhodnega Goričkega so urbarialne skupnosti, ki gospodarijo z gozdom v skupni lasti.

državnih, 277, navadni gaber, 75%, rdeči bor, 45%, 1, zasebnih

2. Gozdovi so naša pljuča. Pogosto uporabljena analogija z biološkega vidika ni pravilna. [VIR](#)

/1

Pojasnite zakaj. Pojasnilo napišite na spodnje črte.

Gozd je skupnost rastlin, med katerimi prevladujejo drevesa. Drevesa s fotosintezo proizvajajo kisik, z dihanjem pa ga porabljajo. Proizvedejo ga več, kot ga porabijo. Tako ostane dovolj kisika tudi za nas, ki kisik pri dihanju s pljuči le porabljamo. Analogija z biološkega vidika torej ni pravilna, saj so pljuča organ, ki kisik uporabljajo in ne proizvajajo.

3. **Gozdna matematika.** Odrasla, povprečno velika bukev proizvede na leto približno 9400 litrov kisika, ki ga en človek porabi v 10 dneh. Izračunajte, koliko bukev bi morale rasti na območju Krajinskega parka Goričko (če tokrat namerno pozabimo na vse ostale rastline), da bi proizvedle dovolj kisika za vse prebivalce Krajinskega parka Goričko za eno leto.

/2

Število prebivalcev na Goričkem: **23418 (podatek iz leta 2002)**

Račun: 1 človek porabi v 10 dnevih **9400** litrov O₂, torej v 365 dneh (1 leto) porabi **343100** litrov O₂ in če je na Goričkem 23418 prebivalcev, potem vsi skupaj porabijo **8034715800** litrov O₂ in če 1 bukev proizvede **9400** litrov O₂, 1 letu to pomeni, da bi na Goričkem morale biti v 1 letu **854757** bukev.

ALI

365 dni/10 dni = 36,5 ...torej **36,5 bukve potrebuje 1 človek v 1. letu.** To pomeni $36,5 * 23418 = 854\ 757$ bukev potrebujemo za vse prebivalce KPG za eno leto.

Število bukev: **854757**

(1 točka za podatek o številu prebivalcev, 1 točka za pravilen rezultat)

4. **V tej nalogi ste lastnik gozda.** Kljub temu, da je gozd vaš, ne smete sekati dreves po lastni volji. Katera oseba je tista, ki vam to dovoli in izbere drevesa za posek? Naštete vsaj tri njegove naloge. [VIR](#)

Oseba, ki izbira drevesa za posek je: **revirni gozdar**

Njegove naloge so:

spremlja stanje gozdov

svetuje lastnikom

načrtuje negovalna dela v gozdu

/2

4. **Uporaba lesa.** Veliko dreves porabimo za kurjavo. Les pa je veliko več kot drva. Uporabljamo ga za različne namene. Pozorno pogledjte spodnje fotografije in raziščite, katera drevesna vrsta jih povezuje.

/2

Drevesna vrsta, ki povezuje vse tri fotografije je:	Hrast
Kaj je na fotografiji 1 narejeno iz te drevesne vrste ?	Železniški pragovi
Kaj je na fotografiji 2 narejeno iz te drevesne vrste?	Vinski sodi
V katere namene se lahko uporablja lubje te drevesne vrste?	V zdravilne namene (driska, kožne težave, vnetja sluznic...)

5. **Nabiranje gozdnih sadežev.** K gozdnim sadežem najpogosteje štejemo gobe in kostanje. A v gozdu jih najdemo veliko več. To so borovnice, robide, gozdne jagode... Gozdni sadeži so dostopni za vse obiskovalce gozda, vendar le v določenih količinah. Koliko kg posamezne vrste gozdnih sadežev lahko nabereмо v enem dnevu? [VIR](http://www.gozd-les.com) (spletna stran www.gozd-les.com)

/4

Gozdni sadeži	Količina (kg)
Gobe	2
Kostanji	2
Borovnice	2
Maline	2
Robide	2
Gozdne jagode	2
Čemaž	1
Gozdni mah	2

Kateri zakonski akt ureja nabiranje gozdnih sadežev?

Nabiranje gozdnih sadežev ureja : **Pravilnik o varstvu gozdov**

Ali lahko lastnik gozda prepove nabiranje gozdnih sadežev v svojem gozdu? Če ja, kaj mora narediti?

Lastnik gozda lahko prepove nabiranje gozdnih sadežev: **DA** **NE**

Kaj mora storiti lastnik gozda, če želi prepovedati nabiranje gozdnih sadežev?

Lastnik lahko nabiranje prepove, če se poklicno (velja tudi dopolnilna dejavnost) ukvarja z nabiranjem in prodajo gozdnih sadežev. Prepoved mora biti jasno označena na dostopih v tak gozd.

6. **Gozdni med.** Raziščite, kako nastane gozdni med. Označite ali trditev drži ali ne.

/1

Gozdni med nastane iz nektarja cvetov smreke, bora in javorja.	drži	ne drži
Mano ali medeno roso najdemo na listih ali iglicah dreves.	drži VIR	ne drži
Gozdni med pridobivamo iz izločkov insektov.	drži	ne drži

7. Bonton v gozdu. Ljudje pogosto pozabljamo, da smo v gozdu le na obisku. Si predstavljate, kako bi bilo, če bi pri vas doma nepovabljen gost polomil pohištvo, pokvaril televizor, pustil vrečo smeti, za nameček pa odnesel še vso hrano.

V gozdu se moramo obnašati, kot nam nalaga gozdni bonton. Katera so ta pravila? Pomagajte si s priloženim virom [Skrbno z gozdom](#) in zapišite vsaj 8 pravil gozdnega bontona.

/3

Pravila gozdnega bontona so:

Ne nabiramo gozdnih dobrin več kot je dovoljeno.

Po nepotrebnem ne uničujemo gozdnih rastlin.

V gozdu ne kurimo.

V gozdu ne odmetavamo odpadkov in smeti.

V gozdu čim manj hodimo po neutrjenih poteh.

Biti moramo čim bolj tiho, saj hrup vznemirja gozdne živali.

V gozdu se ne vozimo z motornimi vozili (avto, moped...).

Na gozdna tla ali v vodo ne spuščamo škodljivih snovi.

(4 pravilne – 1 točka, 6 pravilnih – 2 točki, 8 pravilnih-3 točke)

8. Sledi, ki jih je pustil človek. Drevo na fotografiji je poškodovano.

Ugotovite, kako so nastale poškodbe na drevesu. Označite pravilen odgovor.

/1

a) Žolne so iskale ličinke hroščev.

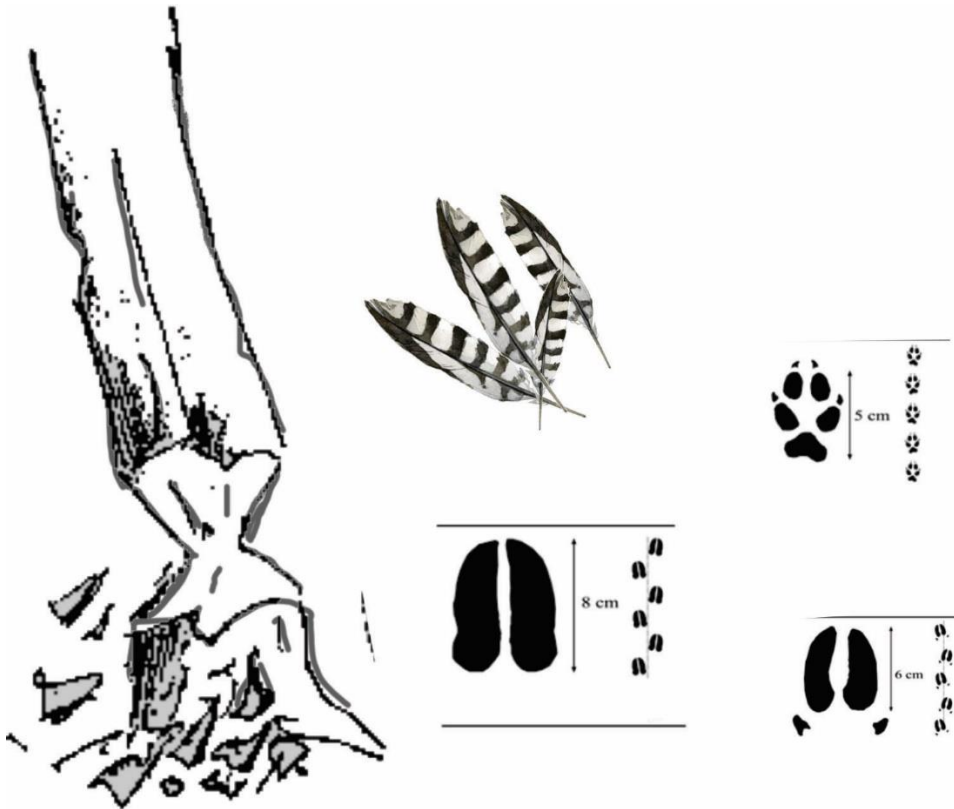
b) Jeleni so si brusili rogovje.

c) Ljudje so zbirali smolo.

9. Sledi živali. Gozdni prebivalci se spretno skrijejo radovednim očem. Če pozorno pogledamo, lahko na podlagi sledi ugotovimo, katere živali so doma v gozdu.

/2

Med spodaj naštetimi gozdni živalmi jih je le 5 pustilo sledi. Katerih 5? Vpiši jih v spodnjo tabelo.

divja svinja, ris, medved, dihur, veliki detel, jazbec, črna štorclja, lisica, bober, srna, jelen, volk, veverica, sraka, vidra, kuna, hribski urh, rogač, lesna sova

Bober

Veliki detel

Lisica

Jelen

Divji prašič

(vsaj 3 pravilne – 1 točka, 5 pravilnih - 2 točki)

10. Premetanke. Z gozdom so povezane spodnje besede.

Pomešane črke postavite v pravilno zaporedje in dobili boste pojme, ki jih iščemo.

/2

NOZFITSEATO ____FOTOSINTEZA____
 ZULEOALC ____CELULOZA____
 SERLTJAJEJEN ____STELJARJENJE____
 GVNPOAOZOJDE ____POGOZDOVANJE____

11. Najdi vsiljivca.

/3

Enega izmed iskanih pojmov na Goričkem ne najdemo. Katerega?

Nima fantič kapice,
 kapica ima fantička;
 prihrumele sapice,
 niso vzele kapice,
 vzele so fantička.

Ježek ni, pa vendar pika,
 plašček nosi iz bodic;
 a pod njim v tesni srajčki
 skriva se rjav okrogel stric.

Rešitev: ŽELOD

Rešitev: KOSTANJ

Stara baba grbasta,
 stara baba škrbasta,
 kraj vode poseda,
 se v zrcalo gleda.

Sredi polja jasen grad
 sama okna, nič ni vrat;
 bogatini pridejo,
 okna z zlatom zazidajo.

Rešitev: VRBA

Rešitev: KOZOLEC

Vsiljivec: KOZOLEC

12. Šege in navade. Z gozdom je povezana tudi prepoznavna šega na Goričkem. Šega je podrobno opisana v Registru nesnovne kulturne dediščine Slovenije, ki je dostopen na svetovnem spletu. V zimskem času se je pisano našemljena povorka podala v gozd.

3/

Šega se imenuje: Borovo gostüvanje

Po kaj so se maškare odpravile v gozd: Po ženina - bor

Pojasnite, kateri pogoj je moral biti izpolnjen, da so lahko pripravili to prireditev in šego na kratko opišite.

Borovo gostüvanje je svatba z borom, pustna šega, značilna za Prekmurje (Ravensko in Goričko, le izjemoma Dolinsko), za slovensko Porabje in širše območje proti severovzhodu na Madžarskem, na severu pa Gradiščansko in avstrijsko Štajersko; južna meja je reka Mura. Boris Kuhar, prvi raziskovalec borovega gostüvanja na Slovenskem, je šego opredelil kot pustni običaj, pri katerem sodeluje največ ljudi, hkrati je to naša najmnogičnejša in še živa oblika ljudske igre, je tudi posebna različica starega obredja vlečenja ploha ali drevesa, ki je poznano po vsej Evropi.

Po starem so borovo gostüvanje prirejali le takrat, kadar se v vasi ni nihče poročil, v današnjem času, ko je porok vse manj, pa to ni več odločilno. Priredijo jo predvsem zato, da zberejo sredstva za vaške potrebe, predvsem za gasilce, njihovo opremo in domove, ali da pritegnejo turiste. Tudi starejši ljudje pravijo, da je bilo to, da bi nekaj naredili za napredek vasi, vedno najpomembnejše. V Prekmurju je bila šega značilna predvsem za evangeličanske vasi. Ustalilo se je mnenje, da je bilo borovo gostüvanje prvič izvajano v Puconcih leta 1921 in da ga tja prinesel pop Franc Bükvič iz Murske Sobote; ta naj bi se s to šego seznanil na avstrijskem Štajerskem. Vendar obstaja tudi izročilo o tem, da so imeli sicer redka borova gostüvanja v Prekmurju že pred 1. svetovno vojno in celo v 19. stoletju, kar navaja k domnevi, da je bil ta šega med Prekmurci že pred letom 1921 in da v Puconce ni prišla z avstrijskega Štajerskega, pač pa da so jo po dolgem času obnovili.

Borovo gostüvanje je največkrat na pustno nedeljo. Prireditelji vabijo tudi prebivalce bližnjih vasi, ki prispevajo darove – v preteklosti moko, mast, jajca, danes denar. Prispevek gre v dobrobit vasi, največkrat za gasilce. Iz želje po druženju in nadaljevanju izročila se šega ohranja kot pomemben vaški praznik in kot turistično mikavna prireditev. Šega je fenomenološko dokaj dobro raziskana, odprta pa so še vprašanja o njenem izviru, zgodovini, pomenu in družbeni funkciji.

Zapis: dr. Mojca Ravnik, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Ljubljana

[Povezava](#)